

УДК 81'1=16+81'373.2+81'373.21

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ІДІОСТИЛЮ Ю. ІЗДРИКА: ОНІМНИЙ АСПЕКТ ТЕКСТОТВОРЕННЯ

Евеліна Боєва, канд. філол. наук, доцент,

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»*

e-mail: evelinaboeva@mail.ru

У статті досліджено твори Ю. Іздрика у аспекті реалізації структурних ознак категорії інтертекстуальності та її різновидів. Актуалізовано онімний аспект інтертекстуальності як тексто-дискурсивної категорії в сучасному постмодерністському художньому тексті. Доведено, що інтертекстуальність є однією з невід'ємних ознак українського постмодернізму та виконує текстотвірну функцію.

Ключові слова: інтертекстуальність, постмодернізм, художній текст, літературно-художні оніми, мовна гра.

Сучасна філологічна наука тяжіє до проведення комплексних досліджень, що зумовило інтерес до вивчення інтертекстуальності. Як відомо, інтертекстуальність є однією з домінуючих характеристик постмодерністської епохи. Вона стала обов'язковою частиною культурного дискурсу та одним з основних художніх прийомів, що розмиває традиційну межу між мистецтвом та реальністю. Проте інтертекстуальність ще не отримала повного висвітлення у роботах науковців, найчастіше вона розглядається як універсальна текстова категорія та водночас основний принцип літератури постмодернізму.

Вивчення структури постмодерних текстів та виявів інтертекстуальності в них є на сьогодні **актуальним питанням** літературознавства. Як зазначають дослідники текстів постмодерної літератури, інтертекстуальність як тексто-дискурсивна категорія значною мірою впливає на функціонування та інтерпретацію художнього дискурсу некласичної парадигми. Однією з головних рис постмодерної літератури є використання творів попередників як «будівельного матеріалу».

Проза Юрія Іздрика, яскравого представника «карнавального» варіанту [3, с.165] українського постмодернізму, суттєво вирізняється з-поміж творчого доробку інших митців цього напрямку насамперед завдяки комплексу мовновиражальних засобів, серед яких вагоме місце посідають літературно-художні оніми (поетоніми). Як відомо, у постмодерністів ім'я літературних героїв стає, по суті, компонентом загальної гри автора з читачем, що позначається на структурі та онімній семантиці власних назв (ВН). **Метою** нашої статті є аналіз творів Ю.Іздрика у розрізі реалізації структурних ознак інтертекстуальності та її різновидів. **Предметом** аналізу обрано інтертекстуальні номінації з онімними компонентами. Мета визначила **завдання** дослідження: проаналізувати реалізацію категорії інтертекстуальності на онімному рівні у прозі Ю.Іздрика як представника сучасного постмодерного дискурсу; здійснити огляд особливостей постмодерністського впливу на структуру і особливості утворення ВН у художньому тексті (ХТ); розробити типологію інтертекстуальних елементів у сучасному прозовому дискурсі.

Проза Ю.Іздрика – безумовно інтелектуальна, а отже, спрямована до освіченого реципієнта; її відкрита для смислових інтерпретацій структура є провідним елементом інтелектуальної гри між автором і читачем. Тому кожен твір письменника читач може трактувати по-своєму, не пасивно сприймаючи *створену* художню реальність, а моделюючи власний віртуальний вимір із безлічі варіантів, запропонованих самим ХТ. Важливим елементом у творчій майстерності прозаїка виявляється інтертекстуальність як невід'ємний компонент його тексту і провідна ознака стилю. Це відзначають такі дослідники творчості Ю.Іздрика як Я.Голобородько, М.Павлишин, Л.Стефанівська, Л.Лавринович та ін.

У лінгвістичному дослідженні інтертекстуальності на перший план виходить комунікативний аспект тексту, тобто, яким чином адресат, здійснюючи інтертекстуальний акт, апелює до адресата. Як зазначає А.І.Білозуб, проявами інтертекстуальності у творах письменників-

постмодерністів є: 1) заголовки та імена, що відсилають до іншого твору; 2) цитати (з атрибуцією чи без атрибуції) у складі тексту; 3) алюзії, ремінісценції; 4) епіграфи; 5) переказ чужого тексту, вміщений у новий твір; 6) пародіювання іншого тексту; 7) ритміко-синтаксичні паралелі і под. [2, с.121]. Всі названі прийоми інтертекстуальності активно використовує у своїх творах сучасний український прозаїк Ю.Іздрик.

Як яскравий представник постмодернізму письменник будує ХТ на цитаціях класики, обігруючи, пародіюючи її, алюзіях, змішуванні мовних стилів, різновидів. Так звана інтертекстуальна складова творів письменника виявляється у вигляді залучення «чужого» тексту до власних романів, що здійснюється як з метою підключення до світового культурного контексту, так і з метою побудови такого художнього тла, де інтертекстуальні запозичення виконують роль підсилювачів індивідуальної позиції автора.

Твори Ю.Іздрика «Острів Крк» [6], «Подвійний Леон» [7], незважаючи на текстовий і сюжетний хаос, є надзвичайно інтелектуальними. Вони розраховані на читача з високим рівнем культурного розвитку та аналітично-творчого мислення, вимагають не тільки знання різногалузевої наукової термінології, іноземних мов і художніх творів, але й здатності осмислювати прочитане та приєднуватися до процесу текстотворення. Такий інтертекст має й елементи гедонізму, адже читач повинен відчувати насолоду від упізнавання цитат, від того, що його зараховано до касти обраних, «посвячених у знання».

«Внутрішня енциклопедія» кожного твору Ю.Іздрика визначає важливі для автора культурні координати, онтологічні цінності. Засобами інтертексту письменник виявляє свої думки, спогади, показує, хто і який естетичний вплив справив на формування його світогляду, мистецької свідомості (М.Булгаков, В.Набоков, Х.Кортасар, Х.Борхес, Е.Хемінгуей, Дж.Селінджер, Ю.Андрухович та ін.). До них письменник апелює в своїх текстах: *«Все, про що б ти з радістю хотів забути, про що вже майже*

забув, все воно з тобою. Візьми мене на своє свято, *татусю Хеме*» [6, с.29] – натяк на роман Е.Хемінгуея «Свято, що завжди з тобою».

Панівним настроєм повісті «Острів Крк» є кохання та переживання від його втрати, тому не випадково з'являються цитати з поезії Ю.Андруховича «Любовний хід по вулиці Радянській» та алюзії на роман М.Булгакова «Майстер і Маргарита». Останні реалізуються через символічно-іронічні імена героїв – *Патріарх* і *Прокуратор*: «*Це, зрештою, була звичайна вечірка, ... єдиним сенсом котрої був установлений кимось розклад появи нових людей ... тут розважались поети, ... тут бенкетували й бешкетували різномасті художники... тут страждали й ловили кайф редактори-мазохісти, ... тут був навіть **Прокуратор** з бляшанкою віденського пива та смутний юний демон...*» [6, с.15]. Стає зрозумілим, що «кожен текст є інтертекстом; інші тексти у більш-менш впізнаваних формах наявні у ньому на різних рівнях. Кожний текст є новою матерією, зітканої зі старих цитат» [1, с.417].

На особливу увагу тут заслуговує також образ *Воланда*, який набуває статусу аксіологічного мовного знака – про це свідчить його написання з малої літери: «...смутний юний демон, майже **воланд**, у котрого, як і годиться, одне око зелене і божевільне, а інше – порожнє і зовсім мертве ...по всіх кутках сидів самотній **воланд** і мертве око його було мов живе, а те живе горіло смутком і тугою нетутешньою» [6, с.15-16] – у М.Булгакова: «*Брюнет. Правый глаз черный, левый почему-то зеленый*».

Зазначимо, що авторське хизування своєю мовною свободою і розкутістю саме зумовлює своєрідну організацію постмодерністської оповіді. Лінгвостилістична система, всі мовні ресурси прози цієї парадигми спираються на синтаксичну будову, способи текстотворення, що сприяють розкриттю прагматичного потенціалу мовних одиниць, їх естетичного змісту та експресивної семантики. Автори вдаються до найрізноманітніших засобів експресії, мовної гри і графічних «викрутасів» з метою привернути увагу читача до свого художнього полотна.

Мовна гра на рівні орфографічного оформлення слова, фрази у мовотворчості Ю.Іздрика може доходити до порушення меж між словами чи збільшення інтервалів між літерами: «*Не вдавалося позбутися якогось істеричного, верескливого подиву – що жага життя б у т и, в і д б у в а т и-ся, з б у т и с я є такою непереборною і неперебірливою*» [7, с.135]. Ім'я коханої героя «Подвійний Леон» **Стефанія** є об'єктом мовних ігор, різних структурних трансформацій: «*Стефан і я ...Ст! Еф! Ан!...*» [7, с.63]; написання в дзеркальному відображенні «*СтефаніяяінафетС*» [7, с.62] чи й загалом чогось незрозумілого: «*Стефанія ихтегинихз*» [7, с.62]; всі слова у реченні пишуться разом: «*Можна висадити лише чимось масивним використаною для цього лаву абостіл. Пошуки лави. Вона тут*» [6, с.62]. Власне, цей потік слів сприймається суцільно. Таким чином, досягається мета – вираження потоку свідомості, що акцентує на психічному стані мовця.

Інтертекстуальна номінація використовується і в мовній грі, напр.: «*Разом ми поставили конструкцію на місце, і хлопець подав мені руку: – Павел. – Вєжинов? – зіронізував я, але він не зрозумів гумору*» [4, с.120]. У цьому контексті звичайне чоловіче ім'я викликає асоціації з болгарським письменником через обрану мовну форму – російський варіант українського імені **Павло**. Використовує також автор гру з іменем коханої дівчини головного героя роману «Воццек» [5], яку приховував протягом усього твору: «*Вже і вечір, і час прощатися й з тобою, Алкестідо, антигоно, Аріадно, астеніє, Анно Перенно, апатіє, Анабель, алісо, Ауреліє, абераціє, Аляско мила, антуанетто, Аналогіє, астрологіє, Анеміє, люба алергіє, Амаліє Неборака, андромахо, Автономіє, ассиріє, Алгебро, анастасіє, Анестезіє, атрофіє, Амазонко, атмосфєро, Азбуко моя*» [5, с.147]. Таке порушення правил написання яскраво виділяється на традиційному фоні, привертає до себе увагу, акцентує її не на змісті певної мовної одиниці, а на психічному стані персонажа. Звичайно, можна посперечатися про необхідність такого роду експериментів, але семантизація графічних знаків дозволяє експресивізувати ХТ.

Майстерність мовної гри автор підтверджує пародіюванням пам'яток писемності – зразка художньої літератури Київської Русі «Слово о полку Ігоревім», які є доречними інтертекстуальними вкрапленнями в романі «Подвійний Леон», надаючи прозаїчним рядкам переконливості звучання: *«Плаче-тужить Стефанія вранці в Путивлі на вокзалі»* [7, с.194]; *«Полечю, – рече Стефанія, – зегзицею по Дунаєви»* [7, с.195]; або ж зразків усної народної творчості, українського фольклору: *«Тепер не лишилося нічого іншого, як надіятися на Бога й на те, що мій дезорієнтований організм помилиться та сприйме той сульфазин за звичайний...»* [7, с.241]; *«Воздаймо хвалу топографії, географії й геології. Це саме та річка, яка, набираючи силу й силу-силенну всілякого гівна, тече аж до Сяну чи там до Дону»* [7, с.310]. Письменник сприяє десакралізації національного письменства, а разом з тим і народнописенної творчості. Цитування рядків народної пісні стає засобом творення гіркої іронії, як і використання самого народнописенного жанру колискової. Пародійна модель універсуму дозволила Ю.Іздрику висловити своє ставлення до того світу, в якому відбувається фундаментальна трансформація цінностей і канонів. Своєрідна гра з читачем, якою, властиво, і є пародія, виявилася художньо адекватним засобом його реалізації.

Як відомо, особливим прийомом творення інтертекстуальності є референція. Референція – у загальному розумінні – «система зв'язків між актуалізованими у мовленні іменами або іменними групами та світом» [11, с.271]. За нашими спостереженнями референція у художніх творах Ю.Іздрика виражена: 1) ім'ям автора певного твору: *«Самостійно з передчуттям відсутності, з прохаськовим псом»* [8, с.228], *«Описати мої натужні розмови з поліцаями, приниження і страх, безглузді прогулянки під вартою і покафкіанськи несподіване звільнення справді міг би хіба сухотник Франц»* [7, с.75]. При цьому поряд можуть існувати справжні імена письменників і вигадані автором. Таким чином, Ю.Іздрик перевіряє обізнаність читача: *«а серед них були такі світила, як Лишега, Процюк, Ципердюк, Андрусак, Прозаяк, Любанський, Ірпінець, Бракне, Римарук, Лугосад, Віхта Сад, Камідян,*

Проскурня, Цибулько, Бригинець і Забушко» [7, с.65]; 2) назвою літературного угруповання: «*Адже їхньою стихією було імітаторство, трікстество, бубабу, зрештою»* [7, с.50]; 3) вказівкою на назву твору: «*Так от це, замалим не Прохаськове відчуття присутності відіграло в моїх снах роль своєрідного морального імперативу, направляючи дії, коригуючи вчинки тощо»* [8, с.47], «*є непрОсті, а є тяжОлі»* [8, с.179]; 4) ім'ям літературного персонажа іншого твору: «*...сіамського родича Маркуса Млинарського, який, у свою чергу, мовчить, запхавши в рот дримбу – подарунок Моха»* [7, с.53], «*Надувна Офелія зі сплутаним волоссям, уквітчаним водяними ліліями»* [7, с.250].

Непоодинокими є випадки внутрішньої інтертекстуальності у творчості Ю. Іздрика: автор вводить у твори наскрізних персонажів (*Горвіц, Воццек*) або вдається до покликань на свої ж твори: «*...уже описано в АМ^{т.м.}»* [8, с.37], «*Повезли собі б на Канари чи на **острів Крк**»* [7, с.110].

Центральне місце в інтертекстуальному просторі творів Ю.Іздрика займають також алюзії, що відсилають читача до творів масової культури (кіно, реклами, пісень): «*Кіллер завжди самотній. Хіба що він **подвійний Леон**»* [7, с.124]; «*Хочеш, – каже вона, – яскравих апельсинів?// Хочеш – довгий лист від сина?// Хочеш – я підірву всі зорі, що заважають спати?»* [7, с.91]; «*віртуозного бойового володіння найківським гаслом «just job it»* [8, с.214].

Як зазначає Н.В.Кондратенко, заглиблення в інтертекстуальний шар «зорієнтоване на фоні знання пресупозитивного характеру» [9, с.121]. Тільки спільна пресупозиція автора та реципієнта буде мати результатом адекватне сприйняття змісту тексту [9, с.121]. Саме тому в інтертекстуальній номінації у постмодерністських ХТ переважають історичні та географічні назви, явища культури, власні імена відомих діячів історії, політики, культури і мистецтва, наприклад, у художньому мовленні Ю.Іздрика: «*От візьмімо цього... як його... **Спінозу**, чи як там... випив, кажуть, цукуту. І що? Тепер це просто історичний факт»* [4, с.62]. У романі «Воццек» письменник навмисно використовує в тексті значний перелік видатних осіб, але в першому випадку йдеться про світових класиків («*Серед хворих лікаря Грубі були*

Гейне, Жорж Занд, Олександр Дюма, Альфонс Доде, Шопен, Ліст і багато інших славнозвісних осіб» [5, с. 35]), в другому – українських сучасних письменників, причому окремі прізвища автор спеціально переінакшує («Відходить літературна братія – Камідян, Бракне, Ірпінець, Андрусак, Бригинець, Малкович, Іздрик, Забужко, Лишега, Римарук, Герасим'юк, Лугосад, Ципердюки (Іван і Діма), Процюк, комбатант Довгий, Фішбейн, Либонь, Авжеж і Позаяк» [5, с. 81]), як зазначає дослідник В.Костюк «у «Воццеку» сучасні українські автори... не тільки використовуються у вигляді цитат..., але й блукають навмання текстом» [10, с. 81].

Помітним «пориванням» Ю. Іздрика до експериментаторства є використання казкових мотивів: «– У її будинку, там, де, де ми кохалися, їли, мили одне одного, за рік уже була комуна... Бліді дівчатка зі здивовано розплющеними від марихуани очами..., мандрівні філософи, усілякі ці, знаєш, **бременські музиканти**, вільний дух Європи, коротше кажучи» [7, с.32]. Світ в уяві Іздрика-постмодерніста постає як щось до кінця не визначене, а отже незрозуміле, часом ірреальне утворення. Автор не шукає сенс людського існування, адже передбачається, що він мусить його створювати. Йдеться про віру в людину, розум, історію, тому і набуває іронія в його творах тотального за своєю масштабністю характеру. «Гори ці виглядали карикатурно, – міг би походжати ними **Гуллівер**» [7, с.177]. За допомогою інтертекстуальних онімних вкраплень письменник створює нову реальність і ХТ стає якісно іншим. Перед нами вже не добуток як щось закінчене, а саме текст як динамічний процес породження змістів, багатолінійний і принципово «вторинний», що не має автора у звичному для нас розумінні.

Цікавими є й наступні інтертекстуальні контексти художньої мовотворчості Ю. Іздрика: «Справжня тобі спляча красуня в кришталевій труні» [7, с. 249]; «...а старий теж здивувався піднімає погляд **піноккіо?!**» [7, с.263]; «За одного битого двох небитих дають» [7, с.311].

Усі ці інтертекстуальні перегуки свідчать про, можливо, не до кінця усвідомлене, але послідовне використання письменником запропонованих

казкових образів і мотивів, які відповідають настроями персонажів. Ю.Іздрик як культовий письменник епохи українського постмодерну вдало демонструє (особливо в романі «Подвійний Леон») відступ від догм, різновекторність думок. На межі століть повсякчас змінюються орієнтири взаємин людини з довкіллям, визначення й пошук ідеї, яка б змогла вирішити проблему повноцінності людського життя в сучасному суспільстві.

Отже, інтертекстуальність – наскрізна домінанта індивідуального стилю Ю.Іздрика, скріп, який об'єднує його ХТ. Перебуваючи в естетичних координатах постмодернізму, Ю.Іздрик активно використовує інтертекстуальні номінації для створення живого «мовного потоку», в якому кожна цитована фраза, слово, назва набувають нового звучання і змісту. Письменник-постмодерніст розширив та значно урізноманітнив онімійні засоби вираження експресивності, соціально-інтелектуальної значущості літературно-художніх онімів.

Перспективи розвитку розглянутої проблеми вбачаємо у глибинному аналізі інтертекстуальних компонентів (у тому числі – онімних) на матеріалі прозових творів представників станіславського феномена. Це дасть можливість стверджувати, що інтертекстуальність є провідним засобом творення українського постмодерного дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барт Р. От произведения к тексту // Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. – М.: Прогресс, 1989. – 417 с.
2. Білозуб А.І. Інтертекстуальність у художньому постмодерному дискурсі / А.І.Білозуб // Лінгвістичні студії. – 2011. – Вип. 23. – С. 120-124.
3. Гундорова Т. Ностальгія та реванш: український постмодернізм у лабіринтах національної ідентичності / Тамара Гундорова // Кур'єр Кривбасу. – 2001. – № 144. – С. 165-172.
4. Іздрик Ю. АмTM. Новели / Юрко Іздрик. – Львів: Кальварія, 2005. – 260 с.

5. Іздрік Ю. Воцек & воцкекурґія / Юрко Іздрік. – Львів: Кальварія, 2002. – 204 с.
6. Іздрік Ю. Острів Крк та інші історії: [повість, новели, автокоментар] / передмова Юрія Андруховича / Юрко Іздрік. – Івано-Франківськ: Лілея – НВ, 1998. – 120 с.
7. Іздрік Ю. Подвійний Леон: історія хвороби [роман] / Юрко Іздрік. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. – 204 с.
8. Іздрік Ю. Таке [збірка новел] / Юрко Іздрік. – Харків: вид-во «Клуб сімейного дозвілля», 2009. – 271 с.
9. Кондратенко Н. Специфіка інтертекстуальної номінації в модерністському і постмодерністському художньому тексті / Наталія Василівна Кондратенко // Рідний край. – 2014. – № 2(31). – С. 120-123.
10. Костюк В. Фрагмент і пастиш / В.Костюк // Критика. – 1998. – № 2. С.34-39.
11. Штерн І. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енциклопедичний словник / І. Штерн. – К.: АртЕК, 1998. – 336 с.

ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТЬ КАК ПОКАЗАТЕЛЬ ИДИОСТИЛИЯ Ю.ИЗДРЫКА: ОНИМНЫЙ АСПЕКТ ТЕКСТОТВОРЧЕСТВА

Эвелина Боева, канд. филол. наук, доц.,

*ГУ «Южноукраинский национальный педагогический
университет имени К. Д. Ушинского»,*

В статье исследованы произведения современного украинского прозаика Ю.Издрыка в разрезе реализации структурных признаков категории интертекстуальности и её разновидностей. Актуализирован номинативный аспект интертекстуальности, репрезентированный в современной постмодернистской прозе онимными компонентами. Доказано, что интертекстуальность является одним из неотъемлемых признаков украинского постмодернизма и выполняет текстообразующую функцию.

Ключевые слова: интертекстуальность, постмодернизм, художественный текст, литературно-художественные онимы, языковая игра.

**INTERTEXTUALITY AS INDEX OF THE IDEASYL Y.IZDRIK: THE
OUTSTANDING ASPECT OF TEXT-STOCKING**

*Evelina Boyeva, Candidate of Philological Sciences Senior Lecturer
South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D.Ushynsky,
Odessa, Ukraine*

In the given article the Y.Izdryk's works are analysed in terms of linguistic manifestation of structural features of intertextuality and its types. Onim aspect of intertextuality as a textually-discursive category in the modern postmodern belles-lettres text is actualized. Types of intertextual onim markers in the Izdrik's prose are defined. The author proves that intertextuality is one of the integral characteristics of the Ukrainian post-modernism and performs the text-forming function.

Keywords: *post-modernism, intertextuality, belles-lettres text, literary onims, language game.*

REFERENCES

1. Bart, R. (1989), "Ot proyzvedenyja k tekstu", Yzbrannyye raboty: Semyotyka. Poetyka ["That Works for text", Favourites work: Semiotics. Poetyka], Moscow, Progress, 417 p. [in Russian].
2. Bilozub, A.I. (2011), "Intertekstual'nist' u hudozhn'omu postmodernomu dyskursi", Lingvistychni studii' ["Intertextuality in postmodern art discourse", Linguistic studio], # 23, pp. 120-124 [in Ukrainian].
3. Hundorova, T. (2001), "Nostal'gija ta revansh: ukrai'ns'kyj postmodernizm u labirintah nacional'noi' identychnosti", Kur'jer Kryvbasu ["Nostalgia and revenge: postmodernism in Ukrainian national identity Labirint", Kryvbas Courier], # 144, pp.165-172 [in Ukrainian].
4. Izdrik, Y. (2005), Amtm. Novely [Amtm. Novels], Lviv, Calvary, 260 p. [in Ukrainian].
5. Izdrik, Y. (2002), Voccek & voccekurhija [Wozzeck & votstsekurhiya], Lviv, Calvary, 204 p. [in Ukrainian].
6. Izdrik, Y. (1998), Ostriv Krk ta inshi istorii' [Island of Krk and other stories], Lily – HB, Ivano-Frankivsk, 120 p. [in Ukrainian].
7. Izdrik, Y. (2000), Podvijnyj Leon: istorija hvoroby [Double Leon, medical history], Ivano-Frankivsk, Lily-HB, 204 p. [in Ukrainian].
8. Izdrik, Y. (2009), Take [This], Kharkov, Type-in "Family Leisure Club", 271 p. [in Ukrainian].
9. Kondratenko, N. (2014), "Specyfika intertekstual'noi' nominacii' v modernists'komu i postmodernists'komu hudozhn'omu teksti", Ridnyj kraj ["Specificity intertextual nomination in modernist and postmodernist fiction", Native Land], # 2 (31), pp. 120-123 [in Ukrainian].
10. Kostiuk, W. (1998), "Fragment i pastysh", Krytyka ["Fragment and pasta", Criticism], # 2, pp. 34-39 [in Ukrainian].
11. Stern, I. (1998), Vybrani topiky ta leksykon suchasnoi' lingvistyky: Encyklopedychnyj slovnyk [Selected topics and vocabulary of modern linguistics: Collegiate Dictionary], Kiev, Artek, 336p. [in Ukrainian].